

Sygn. akt IV CSK 562/20

POSTANOWIENIE

Dnia 19 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Grzegorzcyk

w sprawie z wniosku A. L.
przy uczestnictwie W. L.
o podział majątku wspólnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 19 marca 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w T.
z dnia 21 lutego 2020 r., sygn. akt VIII Ca (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. oddala wniosek wnioskodawczyni o zasądzenie od uczestnika kosztów postępowania kasacyjnego**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Przepis ten odpowiada charakterowi skargi kasacyjnej, będącej nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, o dominującym publicznoprawnym charakterze, przysługującym od orzeczeń wydanych po przeprowadzeniu dwuinstancyjnego postępowania

sądowego, w którym sąd pierwszej i drugiej instancji dysponuje pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. W powiązaniu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. oznacza to, że w skardze kasacyjnej nieodzowne jest powołanie i uzasadnienie okoliczności o charakterze publicznoprawnym, które stanowią wyłączną podstawę oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (przyczyn kasacyjnych).

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uczestnik W.L. powołał się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej wynikającą z rażącego naruszenia art. 31 k.r.o. i art. 55¹ k.c. (wskazanie we wniosku art. 51¹ k.c. należało potraktować jako omyłkę pisarską). Wskazał również na istotne zagadnienie prawne, polegające na „(...) rozstrzygnięciu, czy były małżonek, przed którym drugi współmałżonek ukrył oszczędności istniejące na rachunku bankowym (...) ma obowiązek wykazywać przed sądem gdzie się znajdują oszczędności i co stanowi podstawę prawną obarczenia go takim obowiązkiem (...)”.

Zgodnie z utrwalonym poglądem judykatury, oczywista zasadność skargi oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Jest tak wtedy, gdy bez wątpienia wystąpiły uchybienia, na które powołuje się skarżący, jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumenty oczywiście uzasadniają zasadność wniesionego środka zaskarżenia. Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Zarzucane uchybienia muszą mieć zatem kwalifikowany charakter i być dostrzegalne na pierwszy rzut oka (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52, z dnia z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, nr 10, poz. 156, i z dnia 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18, niepubl.).

Analiza lakonicznego wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwalała uznać, by sytuacja taka miała miejsce w sprawie, w której wniesiono skargę kasacyjną. Wniosek ten, oprócz powołania się na art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., ograniczał się do stwierdzenia, że sąd drugiej instancji rażąco naruszył art. 31 k.r.o. i art. 55¹ k.c., co skutkowało błędnym ustaleniem składu majątku dorobkowego

i zaniżeniem jego wartości. Stwierdzenie takie w sposób oczywisty nie czyniło zadość wymaganiu wykazania przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398¹ § 1 pkt 4 k.p.c., któremu zadośćuczynienie jest warunkowane sformułowaniem odrębnego, jurydycznego wyводу, który przekonywałby Sąd Najwyższy, że zaskarżone orzeczenie jest wadliwe i to w stopniu widocznym już *prima vista*. Nie chodzi zatem o twierdzenie, że zaskarżone orzeczenie narusza prawo i sformułowanie oceny, że naruszenie to miało rażący charakter, lecz wykazanie przy pomocy odpowiednich prawnych argumentów, że takie naruszenie miało miejsce i pociągnęło za sobą kwalifikowaną wadliwość zaskarżonego rozstrzygnięcia.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie podkreślano przy tym, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie, stanowi - obok podstaw skargi kasacyjnej i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.) - odrębne i samodzielne wymaganie konstrukcyjne skargi kasacyjnej (art. 398⁴ § 2 k.p.c.). Wynika to z odmiennej funkcji wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, która polega na wykazaniu, że merytoryczne rozpoznanie skargi kasacyjnej jest uzasadnione z punktu widzenia jej publicznoprawnych celów. Nie jest w konsekwencji rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie przyczyn kasacyjnych w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych, jeżeli skarżący zaniechał ich przedstawienia we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2014 r., II UK 451/13, niepubl., i z dnia 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, niepubl.). Podstawy kasacyjne i objęte nimi zarzuty kasacyjne mogą bowiem podlegać merytorycznej ocenie dopiero po pozytywnym przesądzeniu, że skarga kasacyjna spełnia przesłanki przyjęcia jej do rozpoznania.

Na marginesie należało zwrócić uwagę, że skarżący został wezwany do uzupełnienia skargi kasacyjnej w zakresie dotyczącym przyczyn kasacyjnych. W odpowiedzi przytoczył jednak ponownie podstawy skargi kasacyjnej i objęte nimi zarzuty, powielając ich uprzednie uzasadnienie; nie rozwinął natomiast uzasadnienia przyczyn kasacyjnych, warunkujących merytoryczne rozpoznanie skargi.

Przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie uzasadniała również druga z powołanych we wniosku przyczyn kasacyjnych (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Przyczyna ta wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Problem ten powinien odnosić się do konkretnych, powołanych we wniosku przepisów prawa, zostać ujęty w sposób abstrakcyjny, tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólniejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest przy tym wskazanie argumentów, które prowadzą do jego rozbieżnych ocen i możliwych kierunków interpretacyjnych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, niepubl., z dnia 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13, niepubl., z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl., z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie czynił zadość tym wymaganiom w stopniu oczywistym. Sformułowana w nim wątpliwość, abstrahując od jej językowego ujęcia, nie została odniesiona do konkretnych przepisów prawa, miała kazuistyczny charakter, osadzony w okolicznościach konkretnej sprawy i nie zawierała żadnej argumentacji prawnej przemawiającej za jej precedensowym charakterem i alternatywnymi kierunkami interpretacji. Ponadto, opierała się na założeniach sprzecznych z wiążącą Sąd Najwyższy podstawą faktyczną zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), zgodnie z którą lokaty bankowe prowadzone na imię wnioskodawczynie nie obejmowały „oszczędności”, które stanowiły majątek wspólny uczestników, lecz służyły krótkotrwałemu deponowaniu środków pochodzących od kontrahentów w ramach przedsiębiorstwa prowadzonego przez wnioskodawczynię.

Zgodnie z art. 567 § 3 k.p.c. w postępowaniu o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami stosuje się odpowiednio przepisy o dziale spadku, w tym art. 684 k.p.c. W judykaturze przyjęto jednak, iż zgodnie z tym przepisem sąd powinien wprawdzie zwrócić uwagę małżonków na potrzebę wskazania całego majątku podlegającego podziałowi i nie jest on związany wnioskami małżonków co do składu majątku wspólnego, niemniej przepis

ten nie stanowi podstawy do prowadzenia przez sąd z urzędu dochodzeń zmierzających do ustalenia, czy i jakie składniki majątku należą jeszcze do majątku wspólnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 1968 r., III CR 97/68, OSNCP 1968, nr 10, poz. 169, z dnia 14 lipca 1983 r., IV CR 282/83, niepubl., i z dnia 17 maja 2018 r., V CSK 321/17, niepubl.). Wykazywanie w drodze wszelkich dostępnych środków dowodowych, że określony składnik majątkowy stanowi lub stanowił w przeszłości element majątku podlegającego podziałowi, pozostaje zatem zawsze w najlepszym interesie uczestnika postępowania, który twierdzi, że taki stan rzeczy ma miejsce. Ocena dowodów i dokonywanie ustaleń faktycznych stanowi jednak domenę sądów *meriti*, podczas gdy postępowanie kasacyjne służy wyłącznie kontroli legalności zaskarżonego orzeczenia przy związaniu jego podstawą faktyczną (art. 398¹³ § 2 w związku z art. 398³ § 3 k.p.c.).

Z tych względów, uznawszy, że skarżący nie wykazał twierdzonych przyczyn kasacyjnych, na podstawie art. 398⁹ § 2 w związku z art. 13 § 2 i art. 520 § 1 w związku z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.